

معاملات تسلیحاتی بین کشورهای جهان

ائتلاف‌های سیاسی و تجارت مرگ

ناامنی با اسلحه

چرا هزینه‌های تسلیحاتی جهان افزایش می‌یابد؟

استفاده از راهکارهای قدیمی برای تأمین امنیت قرن بیستم و یکم، عاملی برای افزایش هزینه‌های تسلیحاتی و بی‌ثباتی در مناطق مختلف جهان از جمله اروپا شده است.

۱۸ سال از پایان جنگ سرد می‌گذرد، ولی کشورهای جهان و مخصوصاً بلوک غرب، همچنان میلیاردها دلار صرف تسلیحات هسته‌ای و سایر تسلیحات کشتار جمعی می‌کنند.

در این میان، ایالات متحد آمریکا که خود را رهبر جهان آزاد قلمداد می‌کند، به تنهایی نیمی از هزینه‌های تسلیحاتی جهان را به خود اختصاص داده است. این در حالی است که انگلیس، فرانسه، چین و روسیه که سایر اعضای شورای امنیت سازمان ملل متحد و به نوعی، پاسداران صلح و ثبات بین‌المللی هستند، بیشترین تسلیحات هسته‌ای و کشتار جمعی جهان را در اختیار دارند و سال به سال، هزینه‌های دفاعی خود را افزایش می‌دهند.

افزایش هزینه‌های دفاعی در جهان غرب که تازه‌ترین آن در احداث راداری جدید در شرق اروپا تبلور یافته است، آن هم در حالی که غرب پیروز در جنگ سرد بوده، گویای این واقعیت است که کشورهای غربی در استفاده بهینه از فرصت‌های بعد از فروپاشی شوروی، ناکام مانده و به جای این که برای تقویت صلح و ثبات بین‌المللی هزینه کنند، با تهدید و تحقیر کشورهایی مانند چین و روسیه تلاش کرده‌اند ساختار جدیدی را در نظام بین‌المللی خلق کنند. ولی این ساختار منجر به شیوع جنگ‌های داخلی و گسترش تروریسم به سراسر جهان شده و حال با میلیاردها دلار هزینه، نمی‌توان نابودش کرد.

با وجود گسترش تروریسم در جهان که نتیجه سیاست‌های غلط برای تأمین امنیت قرن حاضر است، متأسفانه رهبران بیشتر کشورها، همچنان قدرت خود را در زرادخانه‌های انباشته از تسلیحات می‌بینند - نه در رفاه و آزادی مردم. در چنین شرایطی، امید زیادی وجود ندارد که دولت‌ها سرمایه خود را به جای خرید تسلیحات، صرف بهبود شرایط اقتصادی اجتماعی مردم کشور خود کنند. تنها با بخشی از این سرمایه‌های کلان می‌توان میلیون‌ها نفر از مردم را در سراسر جهان از فقر، گرسنگی و تیره‌روزی نجات داد.

اما متأسفانه دنیای ما از این منطق ساده پیروی نمی‌کند.

آمریکا و روسیه کماکان بزرگترین صادرکنندگان تسلیحات در جهان هستند.

در سال ۲۰۱۰ از مرز ۳۰ میلیارد یورو فراتر خواهد رفت. علاوه بر فرانسه و آلمان که از صادرکنندگان عمده تسلیحات در اروپا هستند، سوییس نیز به آرامی در حال تبدیل شدن به یکی از کشورهای عمده صادرکننده تسلیحات در اتحادیه اروپا است. بنابر آمار موجود، صادرات تسلیحات این کشور، تنها طی ۳ ماهه نخست سال جاری میلادی در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته،

۶۳ درصد افزایش داشته است. سوییس، هرچند به کشورهای نظیر دانمارک، آلمان، بلژیک و انگلیس به ترتیب تسلیحاتی به ارزش ۴۳، ۳۵، ۳۵ و ۲۵ میلیون فرانک فروخته است، ولی پاکستان مهمترین کشور مقصد در این زمینه بوده و ۶۷ میلیون فرانک سوییس از این کشور تسلیحات خریداری کرده است. پاکستان در حالی اولین خریدار تسلیحات ساخت سوییس محسوب می‌شود که آمارهای موجود نشان می‌دهند، صادرات نظامی این کشور به کشورهای جنوب آسیا، خاورمیانه و آفریقا، طی یک سال گذشته ۳ برابر شده و به رقم ۳۰۰ میلیون دلار رسیده است. ■

هزینه‌های نظامی در کشورهای جهان

کشور	میزان هزینه‌های نظامی (میلیارد دلار)	سهم از کل بودجه (درصد)
ایالات متحد آمریکا	۵۴۷/۰	۴۵
انگلستان	۵۹/۷	۵
چین	۵۸/۳	۵
فرانسه	۵۳/۶	۴
ژاپن	۴۳/۶	۴
آلمان	۳۶/۹	۳
روسیه	۳۵/۴	۳
عربستان سعودی	۳۳/۸	۳
ایتالیا	۳۳/۱	۳
هند	۴۲/۲	۲
کره جنوبی	۲۲/۶	۲
برزیل	۱۵/۳	۱
کانادا	۱۵/۲	۱
استرالیا	۱۵/۱	۱
اسپانیا	۱۴/۶	۱

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از SIPRI.

بخشی از گزارش تحقیقی SIPRI به حجم معاملات تسلیحاتی در جهان اختصاص دارد که بر اساس آن، در فاصله سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶، ارزش این گونه معاملات به میزان ۵۰ درصد افزایش یافته است. طبق تحقیقات این مؤسسه، آمریکا و روسیه کماکان بزرگترین صادرکنندگان تسلیحات در جهان هستند. آلمان نیز با صدور نزدیک به ۷ میلیارد یورو تسلیحات در مدت

یادشده، در مقام سوم و قبل از فرانسه قرار داشته است. این در حالی است که در بازه زمانی فوق، چین و هند از عمده‌ترین خریداران اسلحه در دنیا بوده و بیشترین مقدار تجهیزات نظامی خود را از روسیه خریده‌اند. روسیه در حالی به بزرگترین تأمین‌کننده تسلیحات چین و هند تبدیل شده که بنابر اظهارات میخائیل دمیتریف، رییس سازمان فدرال همکاری‌های فنی و نظامی روسیه، درآمد کشورش از محل صادرات تسلیحات و تجهیزات نظامی در سال ۲۰۰۸، به بیش از ۸ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار خواهد رسید. بنا به همین گزارش، اسامی ۵ کشور از خاورمیانه، در میان ۱۰ واردکننده اصلی جنگ افزار در دنیا بوده‌اند. اسرائیل، عربستان سعودی و دولت امارات به میزانی بالا، از آمریکا و کشورهای اروپایی اسلحه خریداری کرده‌اند. هر چند که اتحادیه اروپا بعد از آمریکا و روسیه، سومین قطب بزرگ تولید و صادرات اسلحه در جهان است ولی در میان کشورهای عضو این اتحادیه، آلمان نقش ویژه‌ای را در روند معاملات تسلیحاتی ایفا می‌کند. این کشور، هرچند در ردیف سومین تولیدکننده جنگ افزار جهان قرار دارد، ولی اگر به نسبت مساحت و جمعیت، آن را با آمریکا و روسیه مقایسه کنیم، در مقام اول جهانی قرار خواهد گرفت. در واقع، آلمان در میان کشورهای عضو اتحادیه اروپا، بیشترین حجم صادرات تسلیحاتی را به خود اختصاص داده است. بنابر آمارهای موجود، تنها ارزش قراردادهای تسلیحاتی این کشور در سال ۲۰۰۶ با کشورهای در حال توسعه، ۹۳۳ میلیون یورو بوده است. هانس بلیکس، یکی از کارشناسان خلع سلاح از مرکز BICC (مرکز بازراندیشی سیاست‌های بین‌المللی) در بن، پیش‌بینی کرده است، هزینه‌های تسلیحاتی آلمان